

МАКРОИКОНОМИЧЕСКА ПРОГНОЗА

есен 2020

Министерство на финансите на Република България

Разпространението на коронавируса от началото на 2020 г. предизвика сериозен икономически шок в световен план и в Европа през второто тримесечие на годината. Икономиката на България също бе засегната, но реалният спад на БВП както през второто тримесечие, така и през първото полугодие на 2020 г., не бе толкова значителен, колкото средния за ЕС.

Прогнозата е реалният БВП през 2020 г. да се понижи с 3%, като през второто полугодие се очаква частично подобрение на икономическата активност в страната. То се изразява в забавяне на спада при потреблението на домакинствата, а публичните разходи за потребление и инвестиции ще имат положителен импулс за БВП. Общият принос на външния сектор към БВП за 2020 г. ще бъде почти неутрален. През 2021 г. очакваме растежът на БВП да бъде 2.5%, като икономиката няма да достигне своето предкризисно равнище от 2019 г.

Средногодишният спад на заетостта през 2020 г. се очаква да бъде около 2.6%, а коефициентът на безработица - 5.6%. Правителството предприе редица мерки за ограничаване на негативните ефекти от COVID-19, като в областта на пазара на труда мярката 60/40 дава положителни резултати и ограничава нарастването на безработните. Заплащането на труда се очаква да нарасне с 5% през 2020 г., а през следващата година то ще се ускори както от частния сектор, така и от планираното увеличение на доходите в публичния сектор.

Средногодишната инфлация за 2020 г. се прогнозира да бъде 1.4%. През следващата година нейната динамика ще е зависима от възстановяването на международните цени на суровините и на цените на петрола.

Увеличената несигурност през 2020 г. се отразява в по-висока склонност към спестяване, отлагане на разходи за дълготрайни стоки и в по-ниско търсене на кредити. Нарастването на вземанията от предприятия се очаква да бъде 0.6%, а от домакинствата - 5% през 2020 г. През следващата година търсенето на кредити ще се ускори, но при фирмите то ще бъде по-слабо изразено, поради очакваната за все още слаба инвестиционна активност в частния сектор.

В краткосрочен период рисковете пред прогнозата са отрицателни. Икономическото развитие зависи от динамиката на епидемичната обстановка както в страната, така и в глобален план, а все още не се очертава устойчиво решение за справяне с пандемията.

Като част от тази прогноза е разработен алтернативен макроикономически сценарий с по-неблагоприятна динамика на външната среда през 2020 и 2021 г. Резултатите от тази симулация показват влошаване на общата динамика на БВП, като реалните изменения през 2020 и 2021 г. ще бъдат по-ниски, съответно с 2.2 и 4.3 пр.п. спрямо базовия сценарий. През целия прогнозен период равнището на БВП по текущи цени ще бъде по-ниско спрямо базовия сценарий. ●

1. Външна среда

Разпространението на пандемията от COVID-19 и предприетите мерки за ограничаване на заразата имаха съществен отрицателен ефект върху икономическата динамика в глобален план. Засегнати бяха както развитите, така и развиващите се икономики. През второ тримесечие на 2020 г. БВП на Европейския съюз се понижи с 14%, на Турция – с 9.9%. Съизмерими спадове бяха регистрирани при всички основни търговски партньори на България. Актуалните данни показват известно възстановяване на икономическата активност през последните месеци, при продължаваща несигурност по отношение разпространението на вируса.

Настоящата прогноза е основана на допускането, че най-големият шок върху икономиката на ЕС и в глобален план¹ е бил през второ тримесечие на 2020 г. До края на годината се очаква подобрение на икономическите показатели. Все пак годишните данни ще отразяват най-големите спадове, отчитани от десетилетия. Очаква се европейската икономика да се свие с 8.3% през 2020 г., докато спадът на световния БВП ще е с 4.7%. Растежи ще се наблюдават от 2021 г., като икономическата активност в ЕС ще нарасне с 5.8%, а на света – с 5.1%. Възстановяването ще е по-бързо при развиващите се пазари, като световната икономика ще достигне предкризисните си нива по-рано, сравнено с европейската.

Прогнозата за курса BGN/USD се основава на наличието на фиксиран курс на лева към единната европейска валута и техническо допускане за разменния курс на еврото към щатския долар. Последното се състои в изчисляване на средния курс EUR/USD с дневни

данни за последните десет работни дни към датата на изготвяне на допусканията и фиксирането му за дните до края на прогнозния хоризонт. В настоящата прогноза последните актуални дневни данни са към 18 септември 2020 г. Според така направената техническа прогноза, средногодишният валутен курс на еврото през 2020 г. се очаква да бъде 1.14 долара, а през 2021 г. - 1.18 долара, и да се запази на същото равнище до края на прогнозния период. Като процентна промяна числото за 2020 г. показва номинално поскъпване на еврото с 2.3%, а през следващата година – с 3.4%.

Отчитайки вероятната обезценка на долара през текущата година, спадът в цената на петрола в лева през 2020 г. се изчислява на 44.3%. В следващите три години се очаква частично възстановяване на цената на петрола спрямо равнището от 2019 г. През 2021 г. цената в доларово изражение ще се повиши с 20%, а през 2022 и 2023 г. - с по 5.8%.

През 2020 г. международните цени в доларово изражение на неенергийни суровини се очаква да бъдат с 5.1% по-ниски в сравнение с предходната година. В тази група цените на храните и селскостопанските суровини ще имат слабо намаление, съответно от 0.5 и 0.8%. Цените на металите и медта ще се понижат, съответно с 13.2 и 13.5%. Спрямо пролетната² прогноза очакванията сега са за по-малък спад в цените на неенергийните суровини в доларово изражение. В периода 2021–2023 г. цените на тези стоки ще се повишават, средно с 2.3% и в края на прогнозния период ще бъдат малко по-високи от равнището през 2019 г. ●

¹ В прогнозата допусканията за развитието на европейската и световната икономика представляват оценки на Министерство на финансите, базирани на прогнози и анализи на Европейската комисия, Световната банка, МВФ и рейтингова агенция Fitch.

² Пролетната прогноза на МФ през 2020 г. беше публикувана в Конвергентната програма на Република България 2020-2023 г.

2. Брутен вътрешен продукт

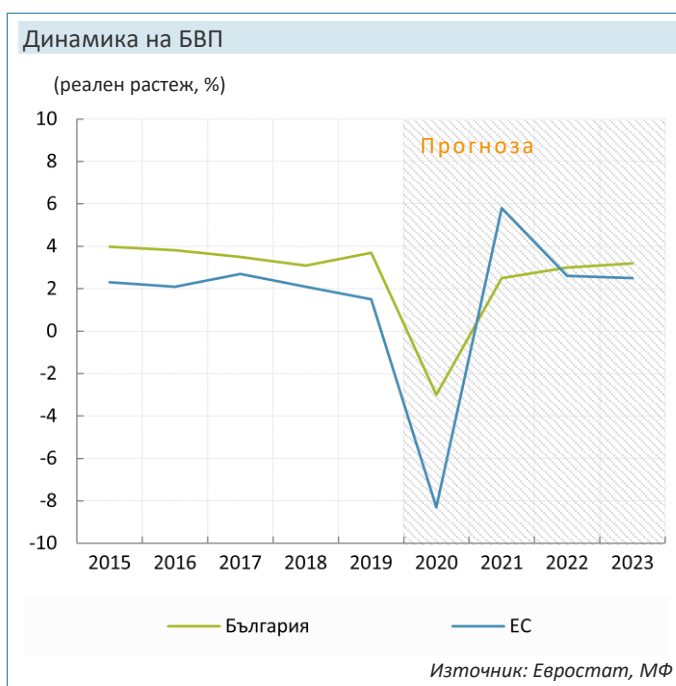
В прогнозата са взети под внимание ревизираните данни за БВП, публикувани от НСИ на 19 октомври 2020 г. Според ревизиите номиналната стойност на БВП за 2019 г. бе повишена с 1.1 млрд. лв., а реалният растеж - коригиран от 3.4 на 3.7%. За първото полугодие на 2020 г. спадът на БВП възлезе на 3.8%³.

Запазена е прогнозата от пролетта за реален спад на БВП през 2020 г. от 3%. Направена е промяна в динамиката по компоненти на база отчетните данни за първо полугодие. Те показват по-сериозен спад на инвестициите за сметка на по-благоприятно от очакваното представяне на потреблението и износа. Очаква се до края на годината потреблението на домакинствата да продължи да се понижава под влияние на повишената несигурност и по-слабото нарастване на доходите. Спадът на частното потребление за цялата 2020 г. ще се ограничи до близо -1% след достигнатите -4% през второ тримесечие, когато бяха наложени ограничителни мерки срещу разпространението на COVID-19. В същото време се очаква публичните разходи както за потребление, така и за инвестиции, да продължат да нарастват и да допринесат положително за динамиката на БВП. Частните инвестиции ще останат потиснати и през втората половина на 2020 г., поради несигурната среда и слабото търсене.

Спадът на световната и най-вече на европейската икономика ще доведе до годишно понижение на износа на стоки и услуги. Безпрецедентните мерки, които бяха въведени в много държави през второто тримесечие, се отразиха съществено на износа на транспортни и туристически услуги. Предвид факта, че не се наблюдава трайна тенденция на затихващо разпространение на вируса, се очаква износът на услуги, и в частност на туристически услуги, да остане потиснат. През 2020 г. спадът на реалния износ на услуги ще достигне 30.2%, а общото понижение при стоки и услуги – 10.2%. Ограниченото търсене на стоки за експортно-

ориентираните дейности, както и за потребление и инвестиции вътре в страната, ще предизвика и спад на вноса на стоки и услуги, който се оценява на 10.4%. В резултат общият принос на външния сектор към растежа на БВП ще бъде почти неутрален.

През 2021 г. очакваме растежът на БВП да достигне 2.5%. Потреблението на домакинствата ще се възстанови и ще надмине нивата от 2019 г., подкрепено от повишението на заетостта и разполагаемия доход. Спадът на инвестициите ще продължи, но с по-бавен темп. Инвестициите са компонентът, който ще се възстановява най-бавно. Вероятно те ще започнат да нарастват към края на 2021 г. и началото на 2022 г., когато инвеститорите усетят подобрението на икономическата среда по отношение на потреблението и външното търсене. Очакваното благоприятно развитие в основните ни търговски партньори ще доведе до пълно възстановяване на износа на стоки през 2021 г. Прогнозата е той да нарасне с 5.6% и да надвиши нивото си от 2019 г. по постоянни цени. Същевременно

³ Сезонно неизгладени данни

износът на услуги ще остане под предкризисните нива, въпреки очаквания съществения реален растеж от 15.2%. Основната причина е забавеното възстановяване на международните пътувания. Те са засегнати пряко от разпространението на вируса и очакваме, дори след овладяване на епидемичната ситуация, нанесените щети върху въздушния транспорт и опасенията на част от туристите да пътуват в чужбина да ограничават възстановяването. Вносът на стоки и услуги ще последва тенденциите във вътрешното търсене и износа, като нито при стоките, нито при услугите ще се наблюдава достигане на нивата от 2019 г. В резултат на по-бързото нарастване на износа спрямо вноса, нетният износ ще има положителен принос от 1.4 пр.п. към растежа на БВП през 2021 г.

Растежът на БВП ще се ускори до 3% през 2022 г. и 3.2% през 2023 г. Повишеното доверие сред потребителите и нарастването на доходите ще доведат до растеж на частното потребление от около 3%. В същото време поради предприемане на консолидационни мерки приносът на публичното потребление за растежа ще е по-слаб спрямо първите две години от прогнозния период. В последната прогноза година се очаква по-високо нарастване на публичните инвестиции, поради достигането на края на периода за усвояването на европейски средства по програмния период 2014-2020 г., както и очакванията за финализиране на

инфраструктурни проекти. През 2022–2023 г. растежът на износа на стоки ще остане стабилен, в съответствие с развитието на външната среда. Износът на услуги ще продължи да нараства с високи темпове в резултат на възстановяване доверието на чуждестранните туристи, дейността на туроператорите и авиопревозвачите. Вносът на стоки ще се ускори, подкрепен от по-високото вътрешно търсене. Приносът на нетния износ към растежа на БВП ще премине от леко положителен в отрицателен. ●

3. Пазар на труда и доходи

Динамиката на пазара на труда през първата половина на 2020 г. бе силно повлияна от кризата, свързана с разпространението на COVID-19 и мерките за нейното ограничение. От средата на март до средата на май (периодът, през който бе в сила въведеното извънредно положение) беше отчетено бързо увеличаване на броя на безработните в страната. След преустановяване на извънредното положение броят на безработните започна да намалява. Тази тенденция се

наблюдава без прекъсване до края на септември, най-вече заради относително високия брой лица, започнали работа на първичния пазар на труда.

Ограничителните мерки, свързани с COVID-19, допринесоха за намалението на заетостта през второто тримесечие на годината (с 3.3% на годишна база). С най-много намалена заетостта в някои икономически дейности на услугите (туризъм, търговия и транспорт), както и в добивна и преработваща промишленост.

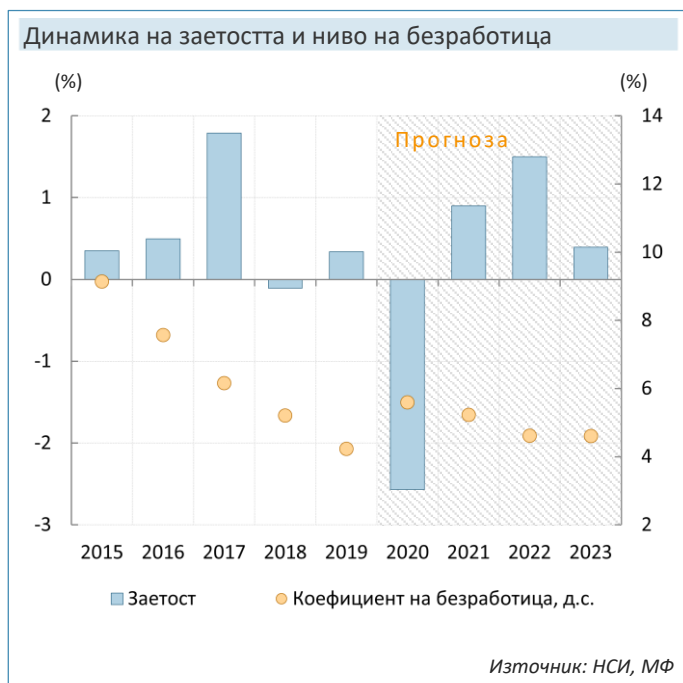
През този период правителството предприе редица мерки, които да намалят негативния ефект на COVID-19 върху икономическото развитие на страната, като в областта на пазара на труда една от най-важните мерки бе т.н. мярка 60/40. При нея правителството субсидира 60% от дължимите плащания на работодателите за работни заплати и свързаните с тях осигурителни плащания във фирми, които са регистрирали спад на продажбите над 20%.

През втората половина на годината очакваме неблагоприятното влияние на COVID-19 върху икономическата активност на предприятията да продължи, което от своя страна ще окаже негативно влияние и върху динамиката на пазара на труда. Коефициентът на безработица през третото тримесечие на 2020 г. вероятно ще е близък и малко под регистрирания през второто тримесечие на 2020 г., а през четвъртото тримесечие да продължи да се повишава. Така средногодишната стойност на коефициента на безработица (според НРС) очакваме да бъде 5.6%, което е с 0.6 пр.п. по-ниско от стойността в пролетната прогноза. В същото време средногодишният спад на заетостта се очаква да е около 2.6%, което е с 0.5 пр.п. по-голям спад в сравнение с пролетната прогноза. В резултат на това икономическата активност на населението намалява

спрямо предходните години, като средногодишният коефициент на икономическа активност за 2020 г. се свива до 72.7% (за населението между 15 и 64 г.).

Очакванията ни за периода 2021–2023 г. са заетостта постепенно да започне да се възстановява, като за 2021 г. да се увеличи с 0.9%, а през 2022 г. да се ускори до 1.5% заедно с ускоряването на икономическия растеж в страната. Все пак достигане на броя на заетите, наблюдаван през предкризисната 2019 г., се очаква да се случи едва през първите месеци на 2023 г., когато годишният ръст на заетостта се прогнозира да е около 0.4%. През 2023 г. динамиката на заетостта в страната отново ще бъде повлияна от неблагоприятното демографско развитие, което се явява и основен ограничител за екстензивното увеличаване на трудовия ресурс при високо търсене.

Заедно с възстановяването на икономиката през 2021 г. се очаква коефициентът на безработица отново да възстанови низходящия си тренд, наблюдаван през преобладаващата част от последните десет години и средногодишната стойност на показателя за 2021 г. да намалее до 5.2% и до 4.6% през 2022 г. След това прогнозите ни са коефициентът на безработица да се стабилизира около достигнатото ниво през

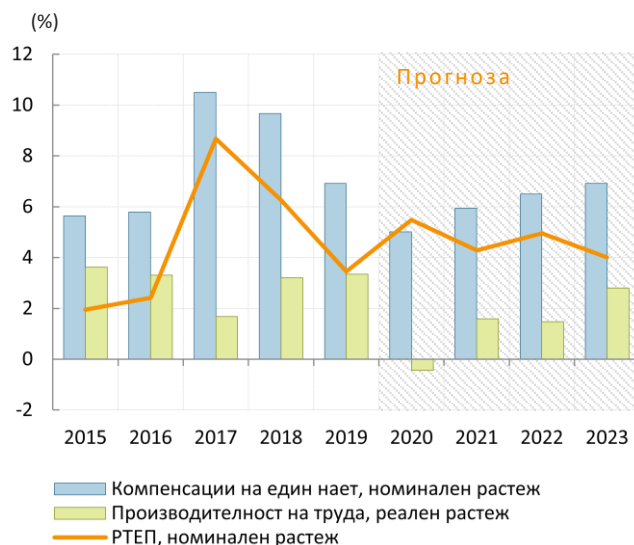

2022 г. и по-нататъшните му намаления да са маргинални. През периода 2021–2023 г. икономическата активност на населението ще регистрира тенденция на постоянно увеличение, което ще се обуслови както от повишаващата се заетост (през 2021–2022 г.), така и от намалението на населението в трудоспособна възраст (2023 г.). През 2023 г. коефициентът на икономическа активност на населението ще достигне 76%. Това ще е исторически най-високата стойност на показателя.

Динамиката на доходите от труд и производителността на труда през първото полугодие на 2020 г. беше повлияна в низходяща посока, вследствие на въведените ограничителни мерки срещу пандемията от средата на месец март. Освобождането на заетост и значителното свиване на отработените часове доведе до силно забавяне на растежа на компенсацията на един нает през второто тримесечие на годината. По-подробните месечни данни от Краткосрочната статистика на заетите лица и разходите за труд показаха възходящо развитие на средната работна заплата след отчетеното дъно през април. До края на 2020 г. номиналният темп на показателя ще продължи постепенно да се ускорява, успоредно с очакванията за ограничаване на спада на заетостта, но ще остане относително по-нисък спрямо година назад. Растежът на компенсацията на един нает за цялата 2020 г. е оценен на около 5%. Допускането за запазване на голяма част от заетостта, вследствие на прилагане на мярката 60/40, ще окаже ограничаващ ефект и върху производителността на труда. През 2020 г. динамиката на реалната производителност ще премине на отрицателна територия (-0.4%), което е с около 3.5 пр.п. по-ниско спрямо отчетения темп на растеж през 2019 г.

През 2021 г. компенсацията на един нает ще се характеризира с ускорен темп на нарастване, който се очаква да достигне около 6%. Последното ще отразява ускорението на показателя както в частния сектор, така и ефектите от по-нататъшното увеличение на доходите в сектора на образованието, планираното ново

Динамика на доходите, производителността и разходите за труд на единица продукция (РТЕП)

Източник: НСИ, МФ

увеличение на разходите за персонал в държавната администрация, в структурите, които са натоварени с дейности по овладяване на пандемията и последиците от нея, минималната работна заплата и др. Възходящото развитие на разглеждания показател ще продължи и през 2022–2023 г., като в края на прогнозния период се очаква да нараства с темп от около 7%.

В условията на запазване на нарастването на компенсацията на един нает за целия прогнозен период, номиналните разходи за труд на единица продукция (НРТЕП) ще продължат да се повишават. Най-висок темп се очаква през 2020 г., тъй като оптимизацията на разходите за труд в икономиката ще се осъществи преди всичко чрез намаление на заетостта, докато при динамиката на компенсацията на един нает беше отчетено единствено забавяне. С възстановяване на положителната динамика на производителността през 2021–2023 г., темпът на растеж на номиналните разходи за единица продукция ще започне да се забавя. Растежът на НРТЕП е оценен на 5.5% през 2020 г. и 4.4% за прогнозния период 2021–2023 г. ●

4. Инфлация

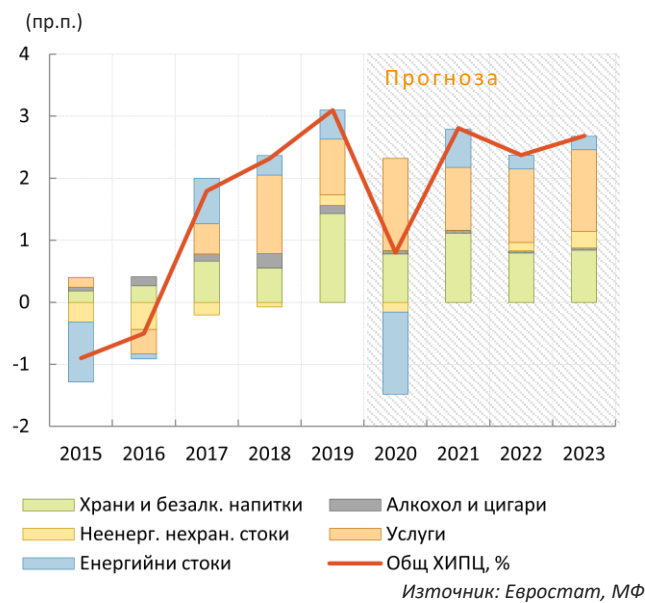
Според ХИПЦ инфлацията по месеци на годишна база намаляваше през първото полугодие на 2020 г. През август инфлацията беше 0.6%, в сравнение с 3.1% в края на 2019 година. Основен фактор за забавянето на инфлационните процеси в страната беше спадът в цените на енергийните стоки, предизвикан от понижението на международните цени на нефта. Динамиката на цените на храните в страната беше разнопосочна.

За 2020 г. се очертава външните и вътрешните фактори за нарастване на цените в страната да имат слабо влияние, но инфлацията до август бе по-висока от предвижданата в пролетната прогноза. В края на годината очакваме спад в цените на енергийните стоки и на неенергийните промишлени стоки. Поради затрудненията в международната търговия, породени от разпространението на коронавируса, е възможно ограничаване на вноса на някои пресни продукти. Възможните шокове в предлагането на храни очакваме да се отразят в положителна инфлация при хранителните стоки, която ще предизвика и поскъпване на цените на някои услуги като обществено хранене.

В месечната динамика на инфлацията на годишна база, очакваме тя да се повиши до 0.8% в края на годината. Средногодишната инфлация се прогнозира да бъде 1.4% при очакване от 0.1% в пролетната прогноза.

Инфлационните процеси през 2021 г. ще зависят преди всичко от степента на възстановяване на международните цени на суровините и на петрола. Текущите международни оценки за динамиката на цените на петрола показват повишение през 2021 г., което е доста под нивото от 2019 г. В сравнение с 2020 г. ще

Инфлация в края на годината (ХИПЦ) и приноси по основни компоненти

има нарастване при цените на енергийните стоки в страната в края на 2021 г., което се оценява на 5%. Международните цени на храните леко ще поскъпнат, което ще предизвика и по-висока инфлация при тях в сравнение с 2020 година. В края на 2021 г. прогнозираме инфлацията да се ускори до 2.8%, а средногодишната инфлация до 2.1%. При услугите очакваме ускорение на нарастването на цените през 2022–2023 г., което ще се дължи на възстановяване на вътрешното търсене.

През последните две години от прогнозния период очакваме средногодишната инфлация да бъде около 2.5-2.6%. ●

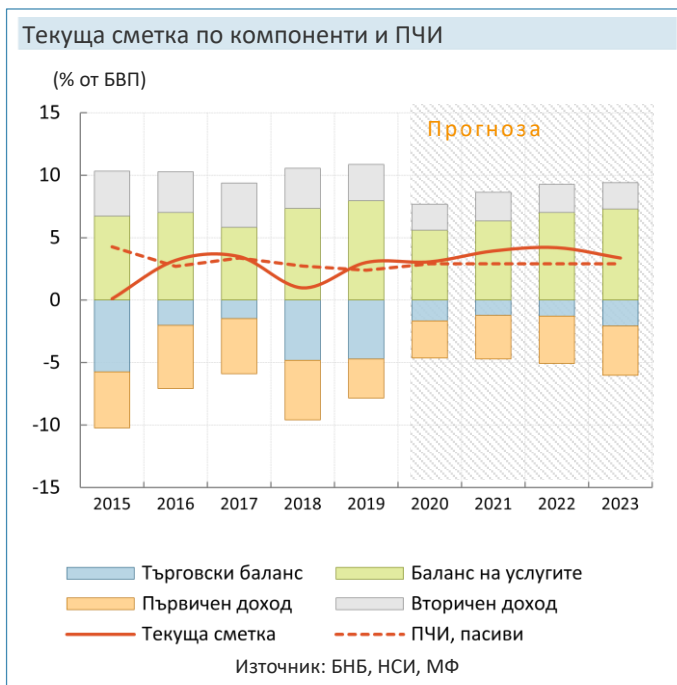
5. Платежен баланс

Данните за първите седем месеца на 2020 г. показаха по-благоприятна динамика в търговията със стоки, отколкото очакваната в пролетната прогноза. Въпреки регистрираните спадове, износът остана относително по-слабо засегнат от COVID-19 кризата и нетният ефект върху търговския баланс към момента е положителен. Отразяването на тази тенденция, както и на ревизираните данни на БНБ за Платежния баланс за периода януари 2018–юни 2020 г. и актуалните очаквания за международните цени и външното търсене, предопределят основните разлики спрямо пролетната прогноза.

Запазват се очакванията за понижение на международните цени на повечето групи стоки през 2020 г. По-значителният спад при енергийните стоки ще предопредели формирането на положителни условия на търговия, т.е. относително по-високи цени на износ спрямо внос. Това, съчетано с очаквания по-малък реален спад на износа на стоки спрямо вноса, ще се отрази в подобрене на търговското салдо, при по-ограничени номинални спадове спрямо пролетната прогноза. Дефицитът по сметката ще достигне по-малко от 2% от БВП, при почти 5% през 2019 г. В противоположна посока ще е изменението на салдото по статия услуги. Излишъкът ще се свие с около една трета до 5.6% от БВП. Причината е очакваният значителен спад на приходите от чуждестранни посещения в страната и от транспортни услуги, предлагани на нерезиденти. Прогнозира се и значително намаляване на паричните постъпления от българи, дългосрочно пребиваващи в чужбина. Това ще доведе до по-нисък излишък по статия вторичен доход спрямо 2019 г. – с 0.8 пр.п. до 2.1% от БВП. Същевременно, с оглед икономическата несигурност и нуждата от гарантиране на адекватна ликвидност, се очаква да се понижи и изплатеният доход към инвеститори-нерезиденти. Това ще се отрази в известно подобрене на баланса на първичния доход. Нетният ефект върху текущата сметка ще е леко пови-

шение на излишъка спрямо 2019 г. до 3.1% от БВП, което представлява и увеличение от 1.9 пр.п. спрямо пролетната прогноза.

През 2021 г. се очаква възстановяване на номиналния растеж на износа и вноса на стоки, подкрепен от реални растежи и нарастване на цените. Въпреки че условията на търговия леко ще се влошат, поради побързото поскъпване на нефта, силният реален растеж на износа ще е основа за допълнително свиване на търговския дефицит. При услугите, поради ниската база от 2020 г., се очаква значително повишение най-вече на транспортни услуги и пътувания. С оглед поголемия дял на износа, излишъкът на статията ще се увеличи, достигайки 6.4% от БВП. Трансферите по доходните статии ще започнат да се възстановяват, като поради големия размер на инвестиционния доход, изплатен към нерезиденти, общият им дефицит леко ще нарасне. Излишъкът на текущата сметка ще се увеличи до 3.9% от БВП.

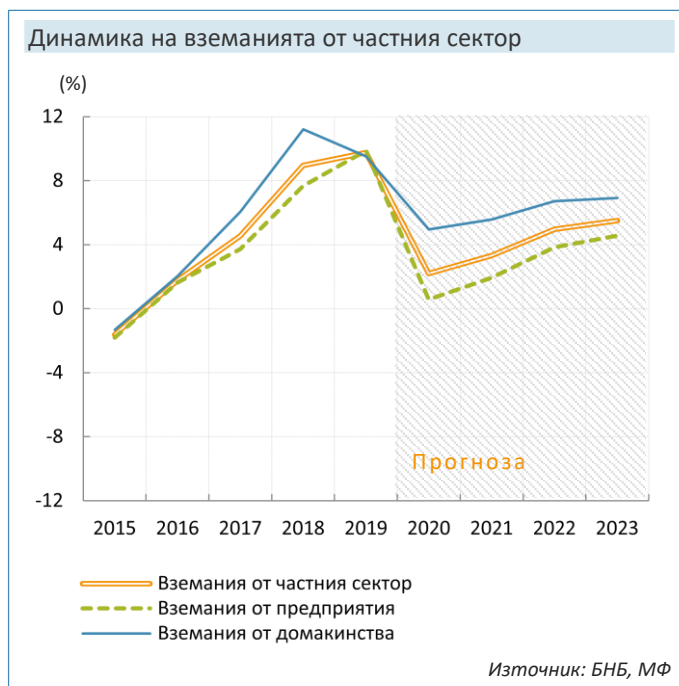
В края на прогнозния период (2022–2023 г.) номиналните растежи в търговията със стоки леко ще се ускорят. Увеличението на вноса ще изпревари това на износа и ще допринесе за нарастване на търговския дефицит. Продължаващото възстановяване на износа на услуги през 2022 г. ще е основен фактор за подобренето на баланса на услуги, както и за допълнителното увеличение на излишъка на текущата сметка. Салдото по вторичния доход ще остане почти непроменено през двете години, а дефицитът по първичен доход постепенно ще се увеличава, в синхрон с нарастване на изплащания към нерезиденти инвестиционен доход. Излишъкът на текущата сметка ще се увеличи през 2022 г., след което ще започне да се понижава.

6. Паричен сектор

Растежът на кредита за частния сектор започна да се забавя от март, в резултат на въведените ограничителни мерки поради пандемията от COVID-19, като забавянето в края на първото тримесечие на 2020 г. беше все още слабо изразено. Годишният растеж към края на март беше 9.1%, а в края на август се забави до 6.1%. По-голям принос за по-ниския растеж имаше кредитът за нефинансови предприятия. Нарастването му се забави до 2.2% при 5.9% в края на 2019 г. При кредитите за домакинствата по-осезаемо забавяне се наблюдаваше при потребителските кредити. Техният годишен растеж достигна 6.2% при 10.8% в края на 2019 г. Жилищните кредити продължиха да нарастват с двуцифрени темпове през осеммесечието, с повишение от 12.3% към края на август спрямо 14.5% в края на 2019 г. В сравнение с пролетната прогноза, очакванията за вземанията от предприятия са ревизирани низходящо, което освен текущата динамика отразява по-високия очакван спад на инвестициите. От своя страна развитието на кредита за домакинствата, по-ниското очаквано равнище на безработица и малко по-високият темп на нарастване на компенсацията на

По отношение на финансовата сметка, през 2020 г. тенденцията на осигуряване на ликвидност в страната би трябвало да се отрази в ограничаване на чуждестранните активи и повишение на входящите средства. В периода 2021–2023 г. се очаква потоците на активите да се запазят без съществени изменения, докато динамиката на пасивите ще бъде предопределена от изплащането и поемането на нов външен държавен дълг. Преките чуждестранни инвестиции ще възлизат на около 2.9% от БВП през целия прогнозен хоризонт. Общата динамика на Платежния баланс предполага запазване на устойчива външна позиция и стабилно ниво на международните резерви. ●

един нает дават основание за по-високи очаквания за вземанията от домакинства.

Прогнозите са растежът на кредита за частния сектор да продължи да се забавя до края на 2020 г., отчитайки по-ниското търсене и негативните ефекти върху икономическата активност произтичащи от ситуацията с COVID-19. По-ниското търсене на кредити от фирми и домакинства ще отразява и нарасналата несигурност, по-висока склонност към спестяване и отлагане на покупки, които не са от първа необходимост. Нарастването на кредита за нефинансови предприятия ще бъде ограничено от очаквания значим спад на частните инвестиции и на реализираните печалби. Забавянето в растежа на кредита за домакинства ще бъде в синхрон с по-ниския растеж на доходите и по-ниското потребление през 2020 г.

Годишното нарастване на вземанията от предприятия⁴ се прогнозира да бъде около 0.6% през 2020 г., а на вземанията от домакинствата – 5%. Общо растежът на вземанията от частния сектор през 2020 г. се очаква да се забави до 2.2 при 9.7% в края на 2019 г.

През 2021 г. търсенето на кредити ще започне да се възстановява. От страна на нефинансовите предприятия то ще бъде по-слабо и повлияно от очакванията за все още слаба инвестиционна активност в частния сектор. При домакинствата очакванията за по-високо търсене на кредити ще подпомогне възстановяването на потребителските им разходи, в синхрон с ускорението в растежа на компенсациите на наетите. Очакванията са растежа на общо вземанията от предприятия в края на 2021 г. да бъде близо до 1.9%, а този на вземанията

от домакинства да се ускори до 5.6%. Общо вземанията от частния сектор през 2021 г. ще се увеличат с 3.3%.

Предвижда се в периода 2022–2023 г. ускорението в растежа на кредита за частния сектор плавно да продължи, както за предприятията, така и за домакинствата, в синхрон с възстановяването на вътрешното търсене. Годишните темпове на нарастване от преди пандемията обаче няма да бъдат достигнати. Растежът на кредита за нефинансови предприятия ще има постепенна възходяща динамика при очаквано слабо възстановяване на частните инвестиции. Общо годишното нарастване на вземанията от предприятия ще се ускори до 3.8% и 4.6%, съответно през 2022 и 2023 г. Кредитът за домакинства също плавно ще се ускорява, в съответствие с динамиката на компенсациите на наетите и по-ниското равнище на безработица. Годишният растеж на вземанията от домакинства през 2022 и 2023 г. се прогнозира да бъде съответно 6.7% и 6.9%. Общо растежът на вземанията от частния сектор в края на 2023 г. ще бъде 5.5%.

Привлечените депозити в банковата система ще продължат да се увеличават с относително високи темпове до края на 2020 г., отчитайки и повишената склонност към спестявания в условия на по-голяма несигурност. Очакванията са в края на годината паричното предлагане да забави годишното си нарастване до 8% при 9.9% в края на 2019 г., като в края на прогнозния период ще бъде близо до 8.1%. ●

⁴ Данните се отнасят за нефинансови и финансови предприятия от паричната статистика на БНБ.

7. Рискове пред прогнозата

Представената прогноза е зависима от развитието на епидемичната обстановка, както в страната, така и в глобален план. При увеличаване на мерките целящи ограничение на пандемията и имащи задържащ ефект върху икономическата активност, може да се очакват отрицателни шокове както по линия на предлагането, така и по линия на потреблението и износа. Тези шокове биха имали негативен ефект върху БВП най-вече през 2020 и 2021 г. При липса на устойчиво решение за справяне с пандемията може да се очаква несигурността сред икономическите агенти да остане висока в средносрочен план и в резултат да се реализират пониски растежи. По отношение на външната среда, последните прогнози за основните търговски партньори на България, показват ревизиране на очакванията към по-плавно възстановяване. Запазват се и негативните рискове, свързани с протекционистичните политики и нарушаване на глобалната търговия, както и с ефек-

тите от излизането на Обединеното кралство от Европейския съюз. Всички те могат да се отразят в по-бавни темпове на нарастване на износа в прогнозния период.

Съществуват и рискове в положителна посока. При по-бързо справяне с епидемичната ситуация в глобален план може да се наблюдава много по-благоприятно влияние по линия на външната среда, особено при ускорено възстановяване на международния туризъм. Същевременно в страната е възможно да се реализира по-бързо възстановяване на инвестициите и по-силно нарастване на потреблението предвид възстановяването на пазара на труда. Средствата по плана за възстановяване на Европа също ще окажат положителен ефект върху икономиката, най-вече в периода 2021–2026 г. Очаква се България да има достъп до над 10 млрд. евро по линия на новия Механизъм за възстановяване и устойчивост на ЕС. ●

ОСНОВНИ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ	ОТЧЕТНИ ДАННИ*		ПРОГНОЗА			
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Международна среда						
Световна икономика [реален растеж, %]	3.6	2.9	-4.7	5.1	3.4	3.4
Европейска икономика – ЕС [%]	2.1	1.5	-8.3	5.8	2.6	2.5
Валутен курс [щ.д./евро]	1.18	1.12	1.14	1.18	1.18	1.18
Цена на петрол "Брент" [щ.д./барел]	71.1	64.0	36.5	43.8	46.4	49.1
Цена на неенергийни суровини [в щ.д., %]	1.7	-4.2	-5.1	2.5	2.1	2.1
EURIBOR 3м. [%]	-0.3	-0.4	-0.4	-0.5	-0.5	-0.5
Брутен вътрешен продукт						
БВП [млн. лв.]	109 743	119 772	119 089	124 540	130 876	137 701
БВП [реален растеж, %]	3.1	3.7	-3.0	2.5	3.0	3.2
Потребление	4.6	4.7	1.0	2.5	2.3	2.9
Брутообразуване на основен капитал	5.4	4.5	-10.5	-5.4	3.0	8.8
Износ на стоки и услуги	1.7	3.9	-10.2	7.2	7.1	5.3
Внос на стоки и услуги	5.7	5.2	-10.4	5.0	6.4	6.7
Пазар на труда и цени						
Заетост [СНС, %]	-0.1	0.3	-2.6	0.9	1.5	0.4
Коефициент на безработица [НРС, %]	5.2	4.2	5.6	5.2	4.6	4.6
Компенсации на един нает [%]	9.7	6.9	5.0	5.9	6.5	6.9
Дефлатор на БВП [%]	4.0	5.3	2.5	2.0	2.0	2.0
Средногодишна инфлация [ХИПЦ, %]	2.6	2.5	1.4	2.1	2.6	2.5
Платежен баланс						
Текуща сметка [% от БВП]	1.0	3.0	3.1	3.9	4.2	3.4
Търговски баланс [% от БВП]	-4.8	-4.7	-1.7	-1.2	-1.3	-2.1
Преки чуждестранни инвестиции [% от БВП]	2.7	2.4	2.9	2.9	2.9	2.9
Паричен сектор						
МЗ [%]	8.8	9.9	8.0	8.1	7.9	8.1
Вземания от фирми [%]	7.7	9.9	0.6	1.9	3.8	4.6
Вземания от домакинства [%]	11.2	9.5	5.0	5.6	6.7	6.9

Източник: НСИ, БНБ, МВФ, Евростат, СБ, ЕЦБ, МФ

Заб.: При изготвяне на прогнозата са използвани статистически данни, публикувани до 19.10.2020 г.

8. Алтернативен сценарий

Разгледан е вариант на алтернативен макроикономически сценарий, с по-неблагоприятна динамика на външната среда. Това включва по-бавно възстановяване на европейската и световната икономика, като шокът върху растежа на търговските ни партньори започва от четвъртото тримесечие на 2020 г. и е най-силно изразен през 2021 г. След тази година темпо-

вете на растеж са непроменени спрямо базовия сценарий, но нивото на БВП на търговските ни партньори остава по-ниско. През двете години е зададен и негативен шок върху международните цени, т.е. разгледано е по-бавно възстановяване на цените, спрямо основния сценарий, като тяхното възстановяване зависи и от възстановяването на световната икономика.

Допусканията, използвани в алтернативния сценарий (отклонение спрямо базовия)

	2020	2021	2022	2023
Световна икономика [реален растеж, пр.п.]	-1.0	-2.5	0	0
Европейска икономика - ЕС [пр.п.]	-1.1	-3.6	0	0
Цена на петрол "Брент", щ.д./барел [%]	-0.7	-3.0	0	0

Направените промени в допусканията се отразяват във влошаване на общата динамика на БВП през 2020-2022 г. През целия прогнозен период равнището му по текущи цени остава по-ниско в сравнение с базовия сценарий. Промяната в допусканията се отразява негативно на реалното изменение на БВП - по-ниски темпове със съответно 2.2 и 4.3 пр.п. през 2020 и 2021 г. С изчерпване на ефекта от влошената външна среда към края на прогнозния хоризонт темповете на растеж на БВП ще се повишат, но неговото равнище по постоянни цени ще остане по-ниско спрямо базовия сценарий. Промяната в допусканията ще се отрази директно във влошаване на износа, както в реално, така и в номинално изражение. Отново отклонението е ясно изразено в първите две години от периода, след което има възстановяване на растежите, но при по-ниски нива. По-слабото нарастване на приходите на фирмите от износ ще се отрази на заетостта и доходите, а от там ще доведе до по-слабо потребление на домакинствата. Инвестициите също ще бъдат повлияни негативно по линия на по-ниското търсене. През целия

прогнозен период инфлационните процеси в термините на дефлатор на БВП и инфлация са по-ниски в сравнение с основния сценарий, което се отразява негативно на равнището на БВП по текущи цени. В съответствие с понижението на износа ще има и влошаване на баланса на текущата сметка.

Обобщение на очакваните промени в основни макроикономически показатели, в резултат от направените промени в допусканията, са представени в следващата таблица.

Основни макроикономически показатели при алтернативния сценарий (отклонение спрямо базовия)

	2020	2021	2022	2023
БРУТЕН ВЪТРЕШЕН ПРОДУКТ				
БВП ниво по текущи цени [%]	-2.4	-7.6	-8.5	-7.6
БВП [реален растеж, пр.п.]	-2.2	-4.3	-0.3	1.2
Потребление	-0.7	-2.6	-3.1	-1.1
Брутообразуване на основен капитал	-2.4	-4.6	-6.5	0.0
Износ на стоки и услуги	-2.9	-6.4	0.9	1.7
Внос на стоки и услуги	-1.1	-4.1	-4.4	-1.7
ПАЗАР НА ТРУДА И ЦЕНИ				
Заетост (СНС) [пр.п.]	-1.3	-2.6	-0.2	0.7
Коефициент на безработица (НРС) [пр.п.]	0.6	1.9	2.0	1.7
Компенсация на наетите [пр.п.]	-1.1	-2.5	-0.8	0.0
Дефлатор на БВП [пр.п.]	-0.3	-1.2	-0.6	-0.2
Средногодишна инфлация (ХИПЦ) [пр.п.]	-0.2	-0.7	-0.4	-0.2
ПЛАТЕЖЕН БАЛАНС				
Текуща сметка % БВП [пр.п.]	-1.2	-3.0	-0.1	1.5